

На основу члана 82. став (1) Закона о ветеринарству у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“ бр. 34/02) директор Канцеларија за ветеринарство Босне и Херцеговине доноси

**Упутство
за постизање циљева Регулативе (ЕУ) 2019/627 у погледу посебних захтјева службених
контрола производа рибарства намијењених извозу у ЕУ**

**Члан 1.
(Предмет)**

Овим Упутством се утврђују посебни захтјеви за провођење службене контроле производа рибарства намијењених извозу у ЕУ како би се обезбедио висок ниво заштите потрошача.

Члан 2.

(Службене контроле производње и стављања на тржиште)

- (1) Службене контроле производње и стављања на тржиште производа рибарства укључују провјеру усклађености са захтјевима из одјељка VIII. Прилога III. Правилника о хигијени хране животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 103/12, 28/14 и 87/15) а у Републици Српској провјерава се и усклађеност са одјељком VIII. Прилога III. Правилника о посебним правилима хигијене хране животињског поријекла („Службени гласник Републике Српске“ број 37/22), који су усклађени са одјељком VIII. Прилога III. Уредбе (ЕЗ) бр. 853/2004), а посебно:
- а) редовну провјеру хигијенских услова при искрцају и првој продаји;
 - б) редовне прегледе пловила и објеката на копну, укључујући бурзе риба и велепродаје, посебно како би се провјерило сљедеће:
 - i. јесу ли услови за одобрење и даље испуњени;
 - ii. рукује ли се производима рибарства на исправан начин;
 - iii. испуњавају ли се хигијенски и температурни захтјеви;
 - iv. чистоћа објеката, укључујући пловила, те њихових постројења и опреме, те хигијена особља;
 - ц) услови складиштења и превоза.
- (2) Производи рибарства који не испуњавају хигијенске захтјеве из става (1) овог члана ће се прогласити неприкладнима за исхрану људи.

Члан 3

(Службене контроле производа рибарства)

Службене контроле производа рибарства обухватају минимално практичне модалитете утврђене у Прилогу овог Упутства у погледу следећег:

- a) органолептичких испитивања;
- b) показатеља свјежине;
- c) хистамина;
- d) заостале супстанце (резидуе) и контаминанти;
- e) микробиолошких претрага;
- f) паразита и
- g) отровних производа рибарства.

Члан 4.

(Одлуке након службене контрола)

Надлежни ветеринарски инспектор проглашавају производе рибарства неприкладнима за исхрану људи у следећим случајевима:

- a) ако се службеним контролама проведенима у складу с чланом 3. овог Упутства открије да ти производи нису у складу с органолептичким, хемијским, физичким или микробиолошким захтјевима или захтјевима за откривање присутности паразита како су утврђени у одјељку VII. Прилога III. Правилника о хигијени хране животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 103/12, 28/14 и 87/15) који је усклађен са одјељком ВИИ. Прилога III Регулative (ЕЗ) бр. 853/2004 и/или Правилнику о микробиолошким критеријима за храну („Службени гласник БиХ“, бр. 11/13, 79/16 и 64/18) који је усклађен са Регулативом (ЕЗ) бр. 2073/2005, док у Републици Српској захтјеви су утврђени и у одјељку VIII., Прилога III., Правилника о посебним правилима хигијене хране животињског поријекла („Службени гласник Републике Српске“ број 37/22) а који је усклађен са одјељком VIII., Прилога III., Регулative (ЕЗ) бр. 853/2004 и/или Правилником о микробиолошким критеријумима за храну животињског поријекла („Службени гласник Републике Српске“ број 69/19, 102/19 и 30/22) који је усклађен са Регулативом (ЕЗ) бр. 2073/2005;
- b) они у својим јестивим дијеловима садржавају хемијске резидуе или контаминанте у количинама које премашују количине утврђене Правилнику о максимално дозвољеним количинама фармаколошки активних супстанци у производима животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 61/11, 67/12 и 45/16), Правилнику о максималним нивоима остатака пестицида у и на храни и храни за животиње биљног и животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, број 48/21), а у Републици Српској и Правилнику о максималним нивоима остатака пестицида у храни и у храни за животиње и на храни и на храни за животиње (Службени гласник Републике Српске, број 55/20 и 59/22) Правилнику о максимално дозвољеним количинама за одређене контаминанте у храни („Службени гласник БиХ“, бр. 68/14, 79/16, 9/17 и 84/18) а у Републици Српској и Правилнику о максимално дозвољеним количинама за одређене контаминанте у храни (Службени гласник Републике Српске, број 32/21) усклађеним са регулативама (ЕУ) бр. 37/2010, (ЕЗ) бр. 396/2005, (ЕЗ) бр. 1881/2006 или резидуе супстанци које су забрањене или нису одобрене у складу с Правилнику о максимално дозвољеним количинама фармаколошки активних супстанци у производима животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 61/11, 67/12 и 45/16) или Одлуком о забрани примјене на животињама одређених бета агониста те супстанци хормонског и тиреостатског дјеловања („Службени гласник БиХ“, број 74/10) усклађеним са Регулативом (ЕУ) бр. 37/2010 или Директивом 96/22/ЕЗ, или

нису у складу с било којим другим релевантним законодавним актом Уније о фармаколошки дјелотворним супстанцама;

с) потичу од:

- i. отровних риба;
 - ii. производа рибарства који ису у складу са захтјевима у погледу морских биотоксина;
 - iii. живих шкољкаша, бодљикаша, плаштењака или морских пужева који садржавају морске биотоксине у укупним количинама које прекорачују граничне вриједности из Правилника о хигијени хране животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 103/12, 28/14 и 87/15) а у Републици Српској и из Правилника о посебним правилима хигијене хране животињског поријекла („Службени гласник Републике Српске“ број 37/22) који су усклађени са Регулативом (ЕЗ) 853/2004;
- d) ако надлежни органи ентитета и Брчко дистрикта сматрају да би могли представљати ризик за здравље људи или животиња или ако су из било којег другог разлога неприкладни за прехрану људи.

Члан 5.

(Прилози и ступање на снагу)

- (1) Саставни дио овог Упутства је Прилог.
- (2) Ово Упутство ступа на снагу даном доношења.

Број: 03-4-27-15-632-2/23

Датум: 18.04.2023

ДИРЕКТОР

Саша Бошковић, др вет. мед.,

**Прилог I.- ПРАКТИЧНИ МОДАЛИТЕТИ СЛУЖБЕНИХ КОНТРОЛА ПРОИЗВОДА
РИБАРСТВА**

A. Органолептичка испитивања

A.1- Опште

Насумичне органолептичке контроле проводе се у свим фазама производње, прераде и дистрибуције. Један од циљева тих контрола је провјерити испуњавање критерија свјежине утврђених у складу с овим Упутством. Посебно се провјерава задовољавају ли производи рибарства, у свим фазама производње, прераде и дистрибуције, минималне критерије свјежине утврђене у овом Прилогу, а који су у складу с Регулативом Савјета (ЕЗ) бр. 2406/96.

При томе се службени ветеринар користи чек листом која је израђена и саставни је дио записника службене контроле.

A.2- КАТЕГОРИЈЕ

Категорије предвиђене овим Прилогом примјењују се на сљедеће производе или скупине производа у складу с мјерилима за оцјењивање која су специфична за сваки од њих.

Група	Назив групе	Врста која спада у група	НЕПРИХВАТЉИВО
А	Бијела риба	Бакаларка, бакалар, црни бакалар, коља, шарпина, пишмољ, морски мањић, ослић, грбоглавка, грдобина, уготица и врста <i>Trisopterus luscus</i> , буква, гира облица, угор, ластавица, ципал, иверак златопјег, патарача оштроноска, лист, иверак, лиманда, змијичњак	Кожа – пигментација без сјаја (2)
			Кожна слуз- жућкасто сива, тамна слуз
			Око - конкавно у средини; сива зјеница; млијечно бијела рожница (2)
			Шкрге - жућкасте; млијечнобијела слуз (2)
			Потрбушница (код риба без утробе) - не приања (2)
			Мириш шкрга и трбушне шупљине-узнапредовалом стању распањања бијеле рибе осим иверка златопјега- кисео иверак златопјег-кисео
В	Плава риба	Албакор или туњ дугокрилац, плавоперајна туна, великоока туна, уготица пучинка, харинга, срделе, скуша, шарун, инђун, папалина	Месо- меко (млохава) (2) ; љуске се лако одвајају од коже, површина прилично наборана
			Кожа- врло мутна пигментација; кожа се одваја од меса (2)
			Кожна слуз-жућкасто сива, тамна слуз (2)
			Чврстоћа меса - меко (млохава) (2)
			Шкржни поклопци- жућкасти (2)
			Око- конкавно у средини; сива зјеница; млијечно бијела рожница (2)
			Шкрге - жућкасте; млијечнобијела слуз (2)
			Мириш шкрга- киселкаст мирис трулежи (2)
С	Морски пси	Морски пас костел и мачка бљедица, ража	Око- конкавно жућкасто (2)
		Посебни или додатни критерији за раже	Изглед- веће количине слузи у устима и на шкржним отворима (2)
			Мириш- снажан мирис по амонијаку (2)
			Кожа- блиједа, наборана кожа, густа слуз
			Структура меса-млохава
			Изглед- клонуле
		Трбух- жућкаст до зеленкасти трбух, црвене мрље на самом месу	

D	Главоношци	Сипа	Кожа- блиједа; кожа се лако одваја од меса Месо- помало меко; ружичасто бијело или помало жућкасто Кракови- лакше се одстрањују Мирис-мирис по црнилу (тинти)
E	Ракови	<p>1. Козице - Ако доле наведени захтјеви нису испуњени: Минимални захтјеви: - површина оклопа: влажна и сјајна - козице морају испадати појединачно када се преносе из једног spremника у други - месо не смије имати никакав страни мирис - козице не смију имати пијесак, слуз или било какво друго страно тијело</p> <p>козице с оклопом: јасне црвено-ружичасте боје с мањим бијелим мрљама; на грудном дијелу оклопа превладава свијетла боја или боја варира од помало испране црвенкасто-ружичасте до плавкасто-црвене с бијелим пјегам; грудни дио оклопа требао би бити свијетле боје која креће према сивој дубокоморској козица: једнолико ружичасте боје или ужичаст, глава поступно може почети црњети Стање меса током и након одстрањивања оклопа: - оклоп се лако одстрањује уз технички неизбјежан губитак меса - чврсто, али не жилаво или - оклоп се теже одстрањује уз мале губитке меса - мање чврсто, благо жилаво</p> <p>Лом: допуштена незнатна количина фрагмената козица или допуштена мања количина фрагмената козица</p> <p>Мирис: по свјежој морској трави, слаткаст или киселкаст; нема мириса морске траве</p>	<p>2. Шкамп- Ако доле наведени захтјеви нису испуњени: Оклоп: блиједо ружичаст до наранчасто црвен или блиједо ружичаст или ружичаст до наранчасто-црвен; без црних тачки или благо бљеђа боја; нешто црних тачки и сивкасте боје, посебно на оклопу и између репних колутића</p> <p>Око и шкрге: сјајне црне очи; ружичасте шкрге или очи мутне и сиво црне; шкрге сивкасте или шкрге тамносиве или нешто зеленкасте боје на леђној површини оклопа</p> <p>Мирис: карактеристичан благ мирис љускара или губитак карактеристичног мириса љускара; нема мириса амонијака или благо киселкаст</p> <p>Месо (реп): напола прозирно и плаве боје која прелази у бијелу или није више напола прозирно, али није изблијеђено или непрозирно и мутно</p>

(2) Или у узрапредовалом стању распадања.

А.3- Чек листа за провјеру органолептичке свјежине

(А) ЧЕК ЛИСТА- БИЈЕЛА РИБА

ОРГАНОЛЕПТИЧКА ИСПИТИВАЊА			
Бијела риба (НАВЕСТИ ВРСТУ): 	ДИО РИБЕ	ПРИХВАТЉИВО	НЕПРОХВАТЉИВО
	Кожа		
	Кожна слуз		
	Око		
	Шкрге		
	Потрбушница		
	Мирис шкрга и трбушне шупљине		
	Месо		
	Посебни критерији за грдобину без главе Крвне жиле (трбушни мишићи)		
Коментар			

ЧЕК ЛИСТА-ПЛАВА РИБА

ОРГАНОЛЕПТИЧКА ИСПИТИВАЊА			
Плава риба (НАВЕСТИ ВРСТУ): 	ДИО РИБЕ	ПРИХВАТЉИВО	НЕПРОХВАТЉИВО
	Кожа		
	Кожна слуз		
	Чврстоћа меса		
	Шкргни поклопци		
	Око		
	Шкрге		
	Мирис шкрга		
	Коментар		

ЧЕК ЛИСТА-МОРСКИ ПАС

ОРГАНОЛЕПТИЧКА ИСПИТИВАЊА			
Morski pas (NAVESTI VRSTU): 	ДИО РИБЕ	ПРИХВАТЉИВО	НЕПРОХВАТЉИВО
	Око		
	Изглед		
	Мирис		
	Посебни захтјеви за раже		
	Кожа		
	Структура меса		
	Изглед		
	Трбух		
	Коментар		

(1) ЧЕК ЛИСТА – ГЛАВНОШЦИ

ОРГАНОЛЕПТИЧКА ИСПИТИВАЊА			
Главношци (НАВЕСТИ ВРСТУ): _____	ДНО ГЛАВНОШЦА	ПРИХВАТЉИВО	НЕПРОХВАТЉИВО
	Кожа		
	Месо		
	Кракови		
	Мирис		
	Коментар		

(2) ЧЕК ЛИСТА – РАКОВИ

ОРГАНОЛЕПТИЧКА ИСПИТИВАЊА			
Ракови (НАВЕСТИ ВРСТУ): _____	ДНО РАКА	ПРИХВАТЉИВО	НЕПРОХВАТЉИВО
	Козице		
	Минимални захтјев		
	Изглед: 1.козице с оклопом 2.дубокоморска козица		
	Стање меса тијеком и након одстрањивања оклопа		
	Лом		
	Мирис		
	Шкампи		
	Оклоп		
	Око и шкрге		
	Мирис		
	Месо (реп)		
	Коментар		

Б. Показатељи свјежине

Ако се на основу органолептичког испитивања посумња у свјежину производа рибарства, могу се узети узорци и лабораторијски испитати како би се одредили нивои укупног испаривог базног азота (TVB-N) и триметиламин азота (TMA-N).

Надлежни органи примјењују критерије утврђене Правилником о provedбеним мјерама за одређене производе на које се примјењују прописи о храни („Службени гласник БиХ”, број 3/16) који је усклађен са Пргулативом Комисије (ЕЗ) бр. 2074/2005.

Ако се на основу органолептичког испитивања посумња на присуство других стања која би могла утицати на здравље људи, морају се узети одговарајући узорци у сврху провјере.

Ц. Хистамин

Насумична тестирања на хистамин обављају се како би се провјерила усклађеност с допуштеним нивоима утврђеним Правилником о микробиолошким критеријима за храну („Службени гласник БиХ”, бр. 11/13, 79/16 и 64/18) а у Републици Српској и Правилником о микробиолошким критеријумима за храну животињског поријекла („Службени гласник Републике Српске“ број 69/19, 102/19 и 30/22) који су усклађен са Регулотивом Комисије (ЕЗ) бр. 2073/2005.

Д. Резидуе и контаминанти

Утврђују се модалитети праћења у складу с Одлуком о праћењу резидуа одређених супстанци у живим животињама и у производима животињског поријекла („Службени гласник БиХ”, бр. 1/04, 40/09 и 44/11) хармонизован са Директивом 96/23/ЕЗ и Одлуком 97/747/ЕЗ у сврху контроле усклађености са законодавством ЕУ-а у погледу:

- највећих допуштених количина фармаколошки дјелотворних супстанци у складу с Правилник о максимално дозвољеним количинама фармаколошки активних супстанци у производима животињског поријекла („Службени гласник БиХ”, бр. 84/22) усклађена са Регулотивом (ЕУ) број 37/2010 и (ЕУ) 2018/470 која није преузета у законодавство Босне и Херцеговине;
- забрањених и неодобрених супстанци у складу с Правилник о максимално дозвољеним количинама фармаколошки активних супстанци у производима животињског поријекла („Службени гласник БиХ”, бр. 84/22), Одлуком о забрани примјене на животињама одређених бета агониста те супстанци хормонског и тиреостатског дјеловања („Службени гласник БиХ”, број 74/10) који су усклађени са Регулотивом (ЕУ) број 37/2010, и Директивом број 96/22/ЕЦ као и Одлуком 2005/34/ЕЗ која је Регулотивом Комисије (ЕУ) 2019/1871 стављена ван снаге а која није преузета у законодавство Босне и Херцеговине;
- контаминаната у складу с Правилником о максимално дозвољеним количинама за одређене контаминанте у храни („Службени гласник БиХ”, бр. 68/14, 79/16, 9/17 и 84/18) а у Републици Српској и Правилником о максимално дозвољеним количинама за одређене контаминанте у храни (Службени гласник Републике Српске, број 32/21) који су усклађени са Уредбом Комисије (ЕУ) 1881/2006
- резидуа пестицида у складу с Правилнику о максималним нивоима остатака пестицида у и на храни и храни за животиње биљног и животињског поријекла („Службени гласник БиХ”, број 48/21) а у Републици Српској и Правилником о максималним нивоима остатака пестицида у храни и у храни за животиње и на храни и на храни за животиње (Службени гласник Републике Српске, број 48/21)

Успостављају се механизми праћења за производе рибарства уловљене у дивљини како би се контролисала усклађеност са законодавством ЕУ-а о контаминантима, у складу са Правилником о максимално дозвољеним количинама за одређене контаминанте у храни („Службени гласник БиХ“, бр. 68/14, 79/16, 9/17 и 84/18)) а у Републици Српској и Правилником о максимално дозвољеним количинама за одређене контаминанте у храни (Службени гласник Републике Српске, број 32/21) који су усклађени са Регулацивом (ЕЗ) бр. 1881/2006 о утврђивању највећих допуштених количина одређених контаминаната у храни.

Е. Микробиолошке претраге

Према потреби обављају се микробиолошке контроле у складу с релевантним прописима и критеријима утврђенима Правилником о микробиолошким критеријума („Службени гласник БиХ“ број 11/13, 79/16 и 64/18) а у Републици Српској и Правилником о микробиолошким критеријумима за храну животињског поријекла („Службени гласник Републике Српске“ број 69/19, 102/19 и 30/22) који су усклађен са Регулацивом (ЕЗ) бр. 2073/2005..

Ф. Паразити

Проводе се испитивања на темељу евалуације ризика како би се провјерила усклађеност с одјељком VIII. поглављем III. дијелом Д Прилога III Правилника о хигијени хране животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 103/12, 28/14 и 87/15) а у Републици Српској захтјеви су утврђени и у одјељку VIII., Прилога III., Правилника о посебним правилима хигијене хране животињског поријекла („Службени гласник Републике Српске“ број 37/22) који је усклађен са одјељком VIII. поглављем III. дијелом Д Прилога III. Регулациве (ЕЗ) бр. 853/2004 и одјељком I. Прилога II. Правилника о проведеним мјерама за одређене производе на које се примјењују прописи о храни („Службени гласник БиХ“, број 3/16) који је усклађен са одјељком I. Прилога II. Регулациве Комисије (ЕЗ) бр. 2074/2005.

Г. Отровни производи рибарства

Проводе се контроле како би се осигурало сљедеће:

1. на тржиште се не стављају производи рибарства добијени од отровних риба сљедећих породица: Tetraodontidae, Molidae, Diodontidae i Canthigasteridae;
2. свјежи, припремљени, замрзнути и прерађени производи рибарства који припадају Породици Gemprylidae, посебно *Ruvettus pretiosus* i *Lepidocybium flavobrunneum*, могу се стављати на тржиште само у упакованом/амбалажираном облику и морају се примјерено означити како би се потрошачи информисали о поступцима припреме/кухања и ризику повезаном с присутности супстанци с непожељним гастроинтестиналним учинцима. На декларацији се наводе уобичајени и научни назив производа рибарства;
3. производи рибарства који садржавају биотоксине, на примјер они који изазивају тровање цигуатера или друге токсине опасне за здравље људи, не стављају се на тржиште. Међутим, производи рибарства добивени од живих шкољкаша, бодљикаша, плаштењака и морских пужева могу се стављати на тржиште ако су произведени у складу с одјељком VII. Прилога III. Правилника о хигијени хране животињског поријекла („Службени гласник БиХ“, бр. 103/12, 28/14 и 87/15) а у Републици Српској захтјеви су утврђени и у одјељку VIII., Прилога III., Правилника о посебним правилима хигијене хране животињског поријекла („Службени гласник Републике Српске“ број 37/22) који је усклађен са одјељком VII. Прилога III. Регулациве (ЕЗ) бр. 853/2004 и удовољавају стандардима утврђенима у поглављу V. тачки 2. тог одјељка.